

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділу поліції № 1 Запорізького районного
управління поліції Головного управління
Національної поліції в Запорізькій області
15.11.2024**

м. Запоріжжя, 2024

Відділ поліції розташований в двоповерховій будівлі. На шляху руху до будівлі знаходяться зовнішні сходи, що ведуть до центрального входу. На сходах наявні металеві рейки, призначені для підйому осіб, які пересуваються на кріслах колісних (фото 1). Водночас їх облаштування не відповідає встановленим вимогам та може спричинити травмування осіб цієї категорії при користуванні ними. При вході в будівлю розміщено вивіску з найменуванням підрозділу поліції (фото 2).

Доступ до вестибюля є вільним, але під час повітряної тривоги двері до нього замикаються черговим відділу поліції. У вестибюлі розміщується пост чергового, фронт-офіс, що забезпечує пропускний режим і здійснює реєстрацію доставлених, запрошених і відвідувачів, доступ яких до приміщень відділу поліції здійснюється після реєстрації у Журналі обліку доставлених, відвідувачів і запрошених, та кімната прийому громадян (фото 3). На стенді у вестибюлі наявна інформація про графіки прийому громадян керівництвом Запорізького районного управління ГУНП в Запорізькій області та безпосередньо керівництвом відділу поліції. Кімната прийому громадян забезпечена письмовими столами, стільцями, оргтехнікою та кулером з питною водою (фото 4). У кімнаті наявні інформаційні стенди про керівництво органу поліції, а також з інформацією про можливість звернутись до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини тощо (фото 5).

На першому поверсі відділу поліції ведеться відеоспостереження, архівування інформації забезпечується впродовж 30 днів. На другому поверсі відеоспостереження відсутнє.

Групою НПМ оглянуто службові кабінети співробітників відділу поліції. Сторонніх осіб (окрім співробітників поліції) зафіксовано не було, предметів, які можуть бути застосовані для катування чи психологічного тиску не виявлено. З'ясовано, що у відділі поліції проводяться комісійні обстеження кабінетів щодо виявлення заборонених предметів, які можуть бути засобами катування або неналежного поводження.

При вибіркового опитуванні працівників відділу поліції встановлено їх обізнаність зі змістом статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статті 28 Конституції України щодо заборони катувань.

Встановлено, що особовий склад відділу поліції пройшов підготовку щодо володіння знаннями та практичними навичками надання домедичної допомоги.

За період 2024 року співробітниками відділу поліції затримано: за вчинення адміністративних правопорушень – 107 осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину – 32 особи, затриманих за вчинення кримінальних проступків – 0 осіб, затриманих на підставі ухвали слідчого судді, суду – 9 осіб.

Під час відвідування затриманих, доставлених осіб у приміщенні поліції не перебувало.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення

слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561, підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», у відділі поліції не функціонує кімната для проведення слідчих дій. За словами керівництва відділу поліції наразі ведуться ремонтні роботи з метою приведення слідчої кімнати до встановлених законодавством вимог (фото 6, 7).

Групою НПМ встановлені випадки проведення процесуальних дій із затриманими та доставленими особами в службових кабінетах відділу поліції без належної відеофіксації таких дій (кабінети розміщені на 2 поверсі будівлі, де відсутні засоби відеоспостереження).

Відповідно до пункту 7 розділу VI Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), з метою забезпечення прав затриманих осіб, розгляд обставин їх затримання або доставлення до територіального підрозділу поліції, опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими до територіального підрозділу поліції особами проводиться в спеціально облаштованих службових приміщеннях територіального підрозділу поліції, які охоплюються системою цілодобового відеоспостереження, із забезпеченням можливості зберігання записів не менше 30 діб, з обов'язковим виведенням відеозображення в режимі онлайн на монітор чергового чергової частини. У разі тимчасової відсутності в адміністративній будівлі органу (підрозділу) поліції спеціально відведених та облаштованих службових приміщень або недостатньої їх кількості для забезпечення повноважень поліції опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими особами можуть проводитися в службових кабінетах поліцейських, визначених керівником органу досудового розслідування, з відеофіксацією таких дій у встановленому порядку.

У порушення вищезазначених вимог Інструкції керівництвом відділу поліції не визначено службових кабінетів поліцейських, у яких можуть проводитись процесуальні дії, та не забезпечено їх відеофіксації.

Порушення вимог щодо умов проведення слідчих дій та відеофіксації може мати серйозний негативний вплив на дотримання прав затриманої особи та може викликати сумнів у законності проведення слідства. Такі дії можуть порушувати принципи прозорості та об'єктивності, а також можуть стати підставою для відмови у засудженні особи, яка була затримана та піддана слідчим діям у таких умовах.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню (далі – Комітет) у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf (92) 3]) наголошував, що електронні записи є додатковою гарантією недопущення жорстокого поведження із затриманими

особами та надають також значні переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

2. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції, у відділі поліції кімнати для затриманих не використовується (фото 8). Наказом Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області від 18.04.2023 № 465 «Про забезпечення дотримання прав і свобод осіб при поміщенні (звільненні), утриманні їх у КЗ Запорізького РУП ГУНП в Запорізькій області (з урахування підпорядкованих підрозділів)» заборонено використання кімнат для затриманих для утримання осіб з 20.04.2023 до усунення недоліків, зазначених в актах обстеження кімнат затриманих.

На даний час заходів щодо відновлення функціонування та приведення умов утримання в зазначених кімнатах до вимог національних та міжнародних стандартів не вжито (фото 9).

Перебування затриманих осіб у відділі поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання може призводити до утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалета тощо.

3. При вибірковій перевірці посадових інструкцій (функціональних обов'язків) працівників відділу поліції встановлено, що до посадових інструкцій не внесено інформацію про заборону катувань, що є порушенням вимог статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, згідно якої кожна держава-сторона включає заборону катувань до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними.

4. Під час відвідування встановлено порушення ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до органу (підрозділу) поліції. Так у графі 5 не завжди зазначається посада працівника, яким особу доставлено, запрошено до відділу поліції, у графі 7 не зазначаються ужиті стосовно доставленої особи заходи (складено протокол, відібрано пояснення тощо) (фото 10). У журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції записи щодо часу прибуття до органу (підрозділу) поліції різняться з записами про час прибуття до органу (підрозділу) поліції в журналі обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до органу (підрозділу) поліції. Наявність даної розбіжності може свідчити про формальне ставлення до ведення службової документації та може призвести до порушень прав осіб.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

5. У порушення вимог пункту 17 розділу VI Інструкції у відділі поліції не обладнано кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, у зв'язку з чим такі побачення проводяться в кімнаті для прийому громадян.

Відповідно до пункту 17 розділу VI Інструкції зустріч затриманого та його захисника в кімнаті для конфіденційного побачення має відбуватися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість передачі будь-яких сторонніх предметів, прослуховування чи підслуховування, з метою забезпечення законності під час проведення такої зустрічі та заходів безпеки.

Згідно з пунктом 18 розділу VI Інструкції відеофіксація побачення здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови затриманого із захисником, який до нього прибув.

Не допускаються підслуховування, слуховий контроль та фіксація повідомлень, переговорів чи розмов захисника і затриманого, у тому числі за допомогою технічних засобів фіксації мовленнєвої інформації (пункт 19 розділу VI Інструкції).

Таким чином, приміщення кімнати для прийому громадян не відповідає вимогам конфіденційності, які передбачені у пунктах 18, 19 розділу VI Інструкції, оскільки у кімнаті присутня камера відеоспостереження із звукозаписом, що не забезпечує конфіденційність під час проведення зустрічі затриманих осіб із захисником.

6. Неналежно ведеться журнал інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим, оскільки виявлено велику кількість випадків невнесення необхідної інформації у відповідні графи. Зокрема, у графі 3 в більшості випадків відсутня інформація про підстави затримання, до графі 6 не вносяться всі дані, передбачені затвердженою формою журналу.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України №1767-VI від 16.12.2009, стаття 21 Конституції України).

7. Згідно зі статтями 4, 26, 34 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає, серед іншого, у виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення.

Конвенція про права осіб з інвалідністю визначає необхідність забезпечення особам з інвалідністю доступності фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку, що може сприяти створенню для них можливості повною мірою користуватися всіма правами людини та основоположними свободами.

Відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення» (далі – ДБН), при проєктуванні об'єктів, доступних для МГН, повинні бути забезпечені, зокрема, доступність місць цільового відвідування і безперешкодність переміщення всередині будинків і споруд, безпека шляхів руху (у тому числі евакуаційних).

У порушення вимог пункту 6.1.2. ДБН вхід до будівлі відділу поліції не обладнано зовнішнім пандусом, у зв'язку з чим, особи з інвалідністю та маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до приміщення відділу поліції. Наявні на сходах металеві рейки не відповідають вимогам доступності.

У відділі поліції відсутній адаптований санвузол для осіб з інвалідністю згідно вимог ДБН.

Не виявлено жодних пристосувань для осіб з вадами зору (відповідних поручнів, покажчиків шрифтом Брайля тощо). Тактильні елементи доступності які повинні надавати особам з порушенням зору необхідну і достатню інформацію, яка сприяє самостійній орієнтації в інфраструктурі усіх населених пунктів, у тому числі в вулично-дорожньому просторі, у житлових та громадських будівлях і спорудах.

Відсутнє нанесення контрастного кольорового маркування на початок та закінчення сходів зовні та всередині, нанесене на першу та останню сходинку сходового маршу по всій ширині.

Інше:

8. Під час відвідування групою НППМ виявлено, що на дверях службових кабінетів відсутні таблички із зазначенням посад та прізвищ працівників, які в них працюють (фото 11). Через це в разі потреби можуть виникнути складності зі встановленням, у яких саме службових приміщеннях перебували затримані чи доставлені особи, у разі надходження скарг на неналежне з ними поводження з боку працівників поліції.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції в Запорізькій області:

забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділу поліції;

розглянути можливість фінансування ремонтних робіт для відновлення роботи кімнат для затриманих з метою забезпечення належних умов утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства та

облаштування доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення до відділу поліції.

**Відділу поліції № 1 Запорізького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції в Запорізькій області:**

відновити роботу кімнати для проведення слідчих дій, обладнавши її відповідно до встановлених законодавством вимог;

до завершення ремонтних робіт у кімнаті для проведення слідчих дій визначити службові кабінети відділу поліції, у яких можуть проводитись процесуальні дії та забезпечити відеофіксацію таких дій;

відновити роботу кімнат для затриманих та забезпечити належні умови утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства;

обладнати у відділі поліції кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

внести до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) усіх поліцейських відділу поліції інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

забезпечити належне ведення службової документації, зокрема журналів, визначених в Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України;

вжити заходів щодо забезпечення належного рівня інклюзивності і вільного доступу до відділу поліції особам з інвалідністю та маломобільним групам населення;

встановити на дверях службових приміщень відділу поліції таблички із зазначенням посад та прізвищ працівників, які в них працюють.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

Фотознімки, отримані за результатами відвідування відділу поліції.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Юлія КОРОТКОВА

Фото 1

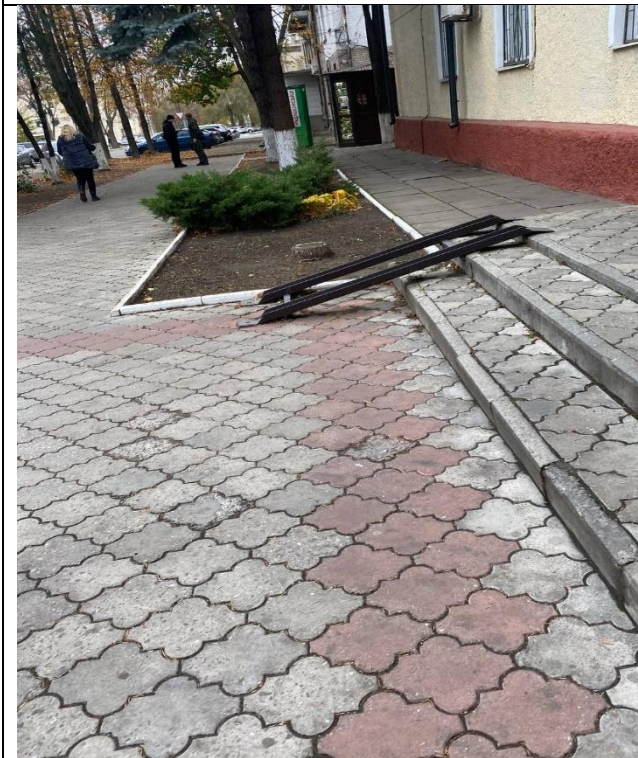

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

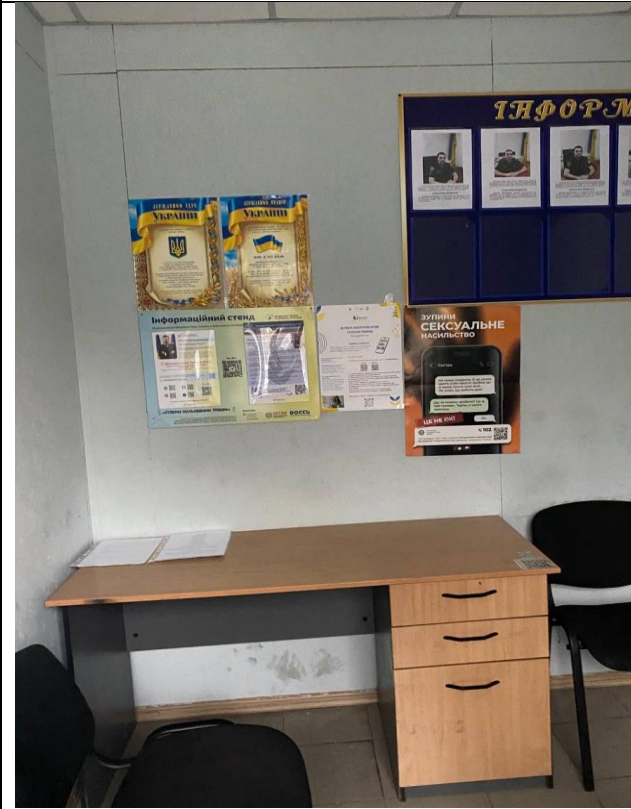

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Место нахождения приказа	Наименование приказа (содержание)	Действие по приказу	Содержание документа по приказу
Заведующий	10.10	Н	Н
Заведующий	10.10	Н	Н
Заведующий	10.30	Н	Н
Заведующий	10.03	Н	Н
Заведующий	10.20	Н	Н
Заведующий	10.30	Н	Н
Заведующий	10.45	Н	Н
Заведующий	10.45	Н	Н
Заведующий	10.45	Н	Н
Заведующий	10.45	Н	Н

Фото 11

